

Аналіз змісту визначень громадських та публічних просторів у фахових джерелах предметної області

Олександра Сингаївська, професор, доктор технічних наук, професор кафедри міського будівництва¹ (ORCID: 0000-0003-1313-7201), Павло Сингаївський, магістр, архітектор¹ (ORCID: 0009-0009-0507-5179), Олександра Шелудько, студентка¹ (ORCID: 0000-0003-0059-7823)

¹ Київський національний університет будівництва і архітектури, проспект Повітряних Сил, 31, Київ, Україна, 03037

АНОТАЦІЯ

Наведено хронологічний перелік наявних авторських визначень понять «публічний» та «громадський» простір у проаналізованих фахових джерелах (законодавчих, нормативних, наукових, методичних джерелах та інтернет-джерелах провідних громадських організацій - загалом 36 джерел) за останні понад 30 років. Обґрунтовано необхідність порівняльного аналізу змісту визначень цих понять з метою виявлення збігів та розбіжностей і формулювання узагальнених трактувань.

Ключові слова: урбанізоване середовище; сельбищна територія; комфортне середовище; відкритий та доступний міський простір; громадський простір; публічний простір; законодавча, нормативна, наукова та методична бази; порівняльний аналіз визначень понять.

1. ВСТУП

Незалежно від часу, місця та соціально-економічної ситуації, головним осередком функціональних процесів життєдіяльності будь-якого типу урбанізованого середовища є сельбищна територія. Функціональне ядро сельбищної території утворюють окремі або комплексні архітектурні об'єкти громадського призначення. Цільне місце у формуванні такого ядра посідають об'єкти, що задовольняють культурно-побутові потреби населення. З плином часу та зміною етапів формування різних суспільств змінюються й вимоги до таких архітектурних об'єктів з боку різних верств населення. Ці вимоги, своєю чергою, залежать від загального рівня культури конкретного суспільства. Одним із проявів будь-якого виду культурної діяльності є потреба людей (як окремих осіб, так і різного роду угруповань/колективів) до демонстрації своїх досягнень, можливості обмінюватися досвідом та враженнями. Такий спосіб взаємодії членів суспільства висуває до урбаністів, фахівців в галузях просторового планування, містобудування, архітекторів, дизайнерів середовища вимоги щодо створення комфортного середовища, що найліпше реалізується у просторах, які отримали назву «відкритий та доступний міський простір», «громадський простір», «публічний простір». В той самий час ці поняття мають чимало спільного і коректна діяльність фахівців, що відповідальні за створення комфортного людиноцентричного середовища життєдіяльності людей, потребує уважного аналізу смислів цих понять.

2. МЕТА

Аналіз сучасного стану предметної області – зарубіжних джерел, ЗУ, ДБН, НДР, дисертацій, наукових монографій, публікацій у фахових виданнях на теренах України за понад 30 років дозволив виявити, що цьому питанню приділили увагу понад 40 авторів. При цьому 2/3 авторів дали своє бачення змісту того, що таке «громадський простір» та 1/3 авторів дали визначення

поняттю «публічний простір». Це свідчить про надзвичайно високу увагу суспільства до стану середовища населених місць і актуальність питань організації просторів спільного використання.

Аналіз визначень понять «громадський простір» та «публічний простір» у фахових джерелах предметної області говорить, що і визначення «громадського простору», і визначення «публічного простору» є досить близькими за змістом. Це потребує порівняльного аналізу, який надасть можливість виявити відмінності та співпадіння у тлумаченнях цих двох понять і обґрунтувати пропозиції щодо їх узагальнення.

3. ОГЛЯД ДЖЕРЕЛ

Перше визначення з'явилося в 1990 році в США.

На теренах України цим питання почали присвячувати увагу в галузях просторового планування, містобудування, архітектори, дизайнеру середовища починаючи з 2012 року.

В таблиці 1 надається хронологічний огляд наявності визначень понять «публічний» та/або «громадський» простір у 23 фахових джерелах за останні понад 30 років.

Таблиця 1: хронологічний перелік наявності авторських визначень у фахових джерелах за останні понад 30 років.

№	Автор	Рік публ.	Країна
1	V. Acconci	1990	США
2	K. Spiro	1992	Англія
3	S. Carr	1992	Англія
4	Z. P. Neal	2009	США
5	М. Калашнік; О. Чемакіна	2012	Україна
6	А. Радюк; О. Чемакіна	2013	Україна
7	К. Архіпова; Г. Дорожкіна	2015	Україна
8	О. Резніков	2016	Україна
9	Н. Мезенцева; Т. Бюра	2016	Україна

10	Н. Богданова; Н. Ігнатова	2017	Україна
11	Л. Бармашина; О. Матюха; А. Кузьмін	2018	Україна
12	В. Колтун	2018	Україна
13	Н. Войко; О.Добровольська	2019	Україна
14	М. Лукінюк; Н. Черногуб; О. Коваленко; О. Гвоздік	2020	Україна
15	В. Зазуля	2020	Україна
16	А. Горбунова; С. Буравченко	2020	Україна
17	О. Олійник	2021	Україна
18	О. Чемакіна; О. Кузьмін; С. Адаменко; М. Ралко; О. Васильченко	2021	Україна
19	С. Поліщук; О. Шевченко	2021	Україна
20	КИЇВСЬКА МІСЬКА РАДА	2021	Україна
21	Н. Соснова; І. Гнесь	2021	Україна
22	Підгородненська міська об'єднана територіальна група	2022	Україна
23	Li, Juan; Dang, Anrong; Song, Yan	2022	Нідерланди

4. АНАЛІЗ ЗМІСТУ ВИЗНАЧЕНЬ ГРОМАДСЬКИХ ТА ПУБЛІЧНИХ ПРОСТОРІВ У ФАХОВИХ ДЖЕРЕЛАХ ПРЕДМЕТНОЇ ОБЛАСТІ

У процесі аналізу змісту визначень термінів «громадський простір» та «публічний простір» було виявлено 13 видів характеристик.

Аналіз змісту видів характеристик дозволив виокремити основні ознаки (на стадії аналізу збережено термінологію та стилістику авторів, роботи яких досліджувалися):

- архітектурний простір: цілісний фрагмент міського відкритого архітектурного простору;

- міське середовище: певна частина міського простору;

- громадськість: комунальне, соціальне життя; опис, що це: естетичний простір, який є мультифункціональним та інтегрованим, ознака демократичного суспільства;

- загальне користування, відкритість та доступність: території загального користування, призначені для використання необмеженим колом осіб всіх соціальних груп населення;

- державна чи приватна власність;

- перелік територій громадських та публічних просторів: площі, набережні, тротуари, мостові, парки, сквери, місця відпочинку: дитячі майданчики, стадіони, пішохідні зони, вулиці, бульвари, території ландшафтно-рекреаційного призначення загального користування;

- перелік споруд, що мають внутрішні громадських та публічні простори: пам'ятки культурної та історичної

спадщини, будівлі і споруди, які знаходяться у комунальній власності;

- перелік внутрішніх просторів: наземні, підземні, надземні частини будівель і споруд, галереї, пасажі, атріуми;

- функції просторів: для використання необмеженим колом осіб з метою проведення комунікацій, професійної діяльності, дозвілля, рекреації, проведення масових заходів, організації пішохідних потоків;

- якість життя: високі показники якості життя, екології та естетичності;

- чим створений простір: склався завдяки історичним, культурним, соціальним та іншими ознаками;

- художня характеристика: безбар'єрний, орієнтований на людину як індивіда, має безпечне облаштування;

- види доступності : на постійній та безоплатній основі.

5. ВИСНОВОК

Виконаний аналіз говорить про необхідність структуризації і класифікації характеристик та обґрунтування узагальненого визначення, яке врахує всі напрацьовані складові.

Список літератури

- [1] Acconci A. Public Space in a Private Time. *The University of Chicago Press*. 1990. Vol. 16. P. 900–918.
- [2] Neal Z. P. Public space as art, theatre, and performance. New York : Taylor & Francis e-Library, 2009. p. 1-10.
- [3] Радюк А., Чемакіна О. Особливості формування громадського простору. Київ. Інститут аеропортів Національного авіаційного університету. 2013. Арк. 61–64.
- [4] Мезенцева Н., Бура Т. «Старі» та «нові» публічні простори Києва: конфлікт чи взаємодоповнення?. Центр Урбаністичних Студій НаУКМА. - К.: Всесвіт, 2016. – С. 170-179.
- [5] Бармашина, Л. До питання розвитку засобів формування громадських просторів у структурі висотних будівель. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". — 2018. — №22. – С. 1-13
- [6] Войко Н. Типологія міських відкритих громадських просторів Містобудування та територіальне планування : науково-технічний збірник / МОН України, КНУБА. – Київ, 2019. – Вип. № 69. – С. 33-44
- [7] Свідectво про реєстрацію авторського права на твір №45385 від 03.09.2012. Літературно-наукова робота - Інформаційна модель містобудівної класифікації типів об'єктів громадського призначення (підприємств, споруд, земельних ділянок) / Сингаївська О.І., Дьомін М.М., Орел А.А., Сингаївський П.С. // Авторське право. 2012. – с. 172.
- [8] Сингаївський П. С. Сучасне розуміння культури, її вплив на формування, функціонування та розвиток громадських об'єктів як невід'ємної складової міста. Сучасні проблеми архітектури та містобудування: Наук.-техн. збірник / Відпов. ред.. М.М.Дьомін. – К., КНУБА, 2015. – Вип.38.- С.428-436.